

ZA NAŠE SELO

ŠTETE, KOJE PROUZROKUJU NAMETNICI — PARAZITI NA DOMAĆIM ŽIVOTINJAMA

Nametnici ili paraziti su živa bića, koja su se prilagodila da žive na ili u tijelu životinja, pri čem oni sišu krv, tjelesne sokove odnosno izjedaju stanice tkiva. No nametnika imade također i na ljudima, pa i na biljkama. Češće se javljaju kod životinja nego li kod ljudi, jer su prilike držanja i ishrane kudi-karno pogodnije za zarazu ili t. zv. invaziju kod životinja. Naročito pogoduje toj zarazi sirova hrana te vode, koje su često uprljane česticama zemlje, đubra kao i tjelesnim izlučevinama. Nametnika ima mnogo i raznih vrsta. Oni mogu živjeti bilo na površini tijela, t. j. na koži, ili u nutarnjim organima kao što su: želucu i crijevima, jetri, plućima, bubrezima, srcu i krvnim žilama te krvi, mozgu, mišićima odnosno takoreč u svim dijelovima tijela. Na tim mjestima obično izazivaju različite znatnije štete.

Nametnici, koji se nalaze u probavnim organima izazivaju štetne posljedice time, što oštećuju sluznicu dodirom, pričvršćenjem ili bušenjem ili se opet nagomilaju u tako velikom broju, da suzuju ili potpuno začepe crijevo. Nadalje oni oduzimaju hranjive tvari ili krv, pa životinje mršave i postaju malokrvne, čemu pridonose dijelom i izlučene otrovne tvari nametnika, a koje otapaju krvna tjelešca ili s druge strane koče normalno stvaranje krvi. Ove otrovne tvari djeluju također štetno i na samo živčevlje, što se očituje bilo uzbuđenjima, grčevima ili dapače kljenutima. Osim toga oni mogu pogodovati prodiranju bakterija, kroz upalom ili mehanički oštećenu sluznicu.

Nametnici, koji dolaze uzduž dišnih prohoda, izazivaju katare, gnojne ili difterične naslage, čime suzuju ili začepe prohode, pa se životinje mogu zagušiti ili pak prelaze upale na suzni kanal, pa i na sam mozak. Oni pak koji su smješteni u dubljim dišnim prohodima t. j. dušniku — bronhijama, izazivaju katare, bronhitis ili dapače upalu pluća. Kod toga ne djeluju štetno samo ti nametnici, t. j. vlasci, već također i bakterije koje se tamo stalno nalaze. Svojim bušenjem nadalje omogućuju izlaženje zraka u plućno tkivo, što dovodi do sipnje odnosno nadušljivosti. Svakako, da životinje trpe i od smetnji u ishrani. Osim toga mogu se u plućima razvijati i ikre trakavica, koje dovode do sve težeg i napornijeg disanja, zatim kašlja pa i zagušenja. Ovakove ikre mogu se razvijati također i u srcu pa prsnu li, dolazi do nutarnjeg iskrvarenja i ugibanja životinja.

Kod naseljenja nametnika u bubrezima oni dovode do vrlo jakih boli, do svijanja kičme, te do mršavljenja i do promjena u mokraći (gnoj ili krv) a i do ugibanja.

Nametnici se također pojavljuju i u krvi razarajući krvna tjelešca i time oslobađaju krvnu boju, koja se potom izlučuje putem mokraće. Konačno mogu životinje postati jako malokrvne pa i uginuti. Osim toga mogu ovi nametnici kad odrastu spečavati strujanje krvi sami po sebi, no osim toga i posredno preko krvnih ugrušaka koji se stvaraju u kapilarama bubrega, pluća ili mozga.

Ako se u mišićju nasele ikre različitih trakavica, primjećuje se hromost, groznica, ubrzano disanje i bilo, stenanje, svrbež, sporije uzimanje hrane ili odebljanje obrazina.

U mozgu i hrptenoj moždini također se znadu razviti ikre trakavica, no osim njih zalutaju ponekad i ličinke potkožnog ugrka. Ovdje oni izazivaju upalu ili razaraju u hrptenoj moždini moždinu. Od štetnih posljedica dolazi do pojave omaglica, grčeva, padanja, kosog držanja glave ili se pak životinje kreću u krugu, odnosno prisilno kao na pr. guraju naprijed ili natrag. Konačno vrlo oslabe, te uginu.

Kožni nametnici i to grinje, osim što izjedaju orožnjele stanice i kožni loj, povrh toga sišu tkivne tekućine i krv. Oni izazivaju bolesti kod životinja unasanjem neke jetke tvari, zbog koje se stvaraju čvorići, mjhurići, kraste te osip uz jaki svrbež i ispadanje dlaka, dok im koža zadeblja, pa se slaže u nabore. No osim ovih grinja izazivaju na koži životinja štete još i mnogi drugi nametnici, kao na pr. krpelji (prenose krvne bolesti), tekuti, uši, dlakojedi, buhe, komarci, mušice, obadi, muhe i njihove ličinke, ugrci i t. d.

Razmotrimo li ove nabrojene štete, koje prouzrokuju ti nametnici na domaćoj stoci uvidjet ćemo, da moramo poduzeti sve moguće mjere da ih suzbijemo. U drugom članku opisat ćemo kojim ćemo načinom u tome uspjeti.

Prof. dr. M. Šlezic

HIGIJENA KOŽE I DRUGIH VANJSKIH ORGANA I OSJETILA (nastavak)

Na higijenu osjetila ne smijemo također zaboraviti, kako bismo očuvali i njihovo zdravlje.

Oči su veoma osjetljive na razna oštećenja: na prejako svijetlo, slabo svijetlo, vjetar, prašinu, dim, pare, infekciju, ozlijeđe. Od infekcija najopasniji je trahom i gonoreja (kapavac). Te se bolesti mogu prenijeti rukama, pranjem u zajedničkom laboru, sapunom (!). I kapavac može se prenijeti rukama, a naročito je opasan za oči, jer može prouzročiti sljepilo. I obični očni katari nisu kadšto obični i beznačajni, i zato ih ne smijemo zanemarivati, jer se iza njih može krijeti i kakva opasnija bolest (tuberkuloza, trahom), pa se treba što prije posavjetovati s liječnikom. Ni kod oslabljenja vida ne smije se gubiti vrijeme, jer slab vid često je uzrok raznih neobjašnjivih smetnja, na pr. upornih glavobolja. Svakako treba potražiti liječnika i nikada ne valja nabavljati očale bez liječničkog nalaza.

Uši nisu obično toliko izložene oštećenjima kao oči. Ipak i kod njege ušiju valja biti na oprezu. U ušima se stalno stvara neka žuta smola, koja nam smeta, a može i slabiti sluh, pa je moramo stalno vaditi. To ne smijemo raditi tvrdim, oštrim predmetima, ukosnicama, nožićem, čačkalicama ili sličnim predmetima, jer time možemo oštetiti ušni kanal i bubnjić, pa se oštećenome mjestu lako unese zaraza. Uši treba čistiti tupim drvцем, gdje je na kraju namotano malo čiste vate, kojom oprezno očistimo uho. Za svaku smetnju na ušima treba potražiti liječnika, a ne valja ulijevati u uho nikakove pučke tekućine i ulja, jer time možemo izazvati teške bolesti srednjeg i unutrašnjeg uha, koje dovode do neugodnih komplikacija i oštećenja sluha.

O higijeni zuba govorili smo u jednom od prijašnjih brojeva lista »Mlijekarstvo«. Ne smijemo zaboraviti, da su zubi važan organ u sklopu probavnog sistema i da je redovita njega zuba najbolja garancija za njihovo zdravlje i

ispravnu funkciju. Svaki pokvareni zub treba odmah liječiti ili izvaditi, a povadene zube nadomjestiti, jer samo kompletno i zdravo zubalo može uredno obavljati svoj zadatak.

Osim na zube moramo paziti na higijenu i ostalih organa u usnoj šupljini. Naročitu pažnju obratiti ćemo krajnicima (tonzilama). Oni se često znaju upaliti, oteći, zagnojiti, tad budu opasno žarište zaraznih klica za čitav organizam. Treba ih ukloniti. Nikako nije probitačno »preventivno« vaditi zdrave tonzile, jer one nisu suvišne, a dok su zdrave, vrše korisnu i važnu ulogu zaštite od prodora raznih klica, koje uvijek lako dospijevaju u usta. Dobro je svake večeri nakon pranja zuba ispirati usta čistom vodom, umjereno grgljati, a možemo dodati vodi i lagano dezinfekciono sredstvo na pr. malo hiperoksida, ali to nije prijeko potrebno.

Napose ističemo, da treba održavati u čistoći i nosnu šupljinu. U nosu je sjedište osjeta mirisa, i zato treba da su sluznice zdrave. Nosna šupljina je zapravo pravi i prirodni ulaz u dišne organe, i uvijek bi trebalo disati na nos. Disanje na usta loša je navika. Kad dišemo na nos, zrak se zagrijava i pročišćava, a time se i organizam brani od raznih prehlada i zaraza dišnih putova. Sve te funkcije može uredno obavljati samo zdrav nos, i zdrava mu sluznica. Stoga je valja čuvati od zaraze i oštećenja. Ne smijemo prstima kopati po nosu, pogotovo nečistim prstima. To nije ni lijepo, a može biti veoma opasno. Tako se najčešće unosi zaraza, naročito t. zv. crveni vjetar, erisipel. To je opasna kožna i opća bolest. Nosnu šupljinu treba oprezno čistiti kod svakog pranja. Nije probitačno usrkavati vodu kroz nozdrve, makar to mnogi preporučuju, jer s njom možemo povlačiti i eventualne zarazne klice, koje se nalaze na ulazu u nozdrve. Obično malo jače ispuhivati većinom je dovoljno, da se nosna šupljina pročisti. Opazimo li jače smetnje, treba potražiti liječnika.

Prim. dr. Eugen Nežić

VIJESTI

Studijsko putovanje mljekarskih stručnjaka iz NRH kroz Sloveniju

U cilju unapređenja mljekarstva putem suradnje između sveučilišta i privrede izvršeno je u vremenu od 1. do 10. X. o.g. studijsko putovanje da se upozna slovensko mljekarstvo, i to naročito širarstvo. Put su finansirala mljekarska poduzeća, dok je organizaciju proveo Zavod za laktologiju Poljoprivredno-šumarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Skupina od 22 mljekarska stručnjaka (14 iz Tvornice mlijeka u prahu — Osijek, 5 iz »Pionir«, tvornice mliječnog praška — Županja, 2 iz Zagrebačke mljekare — Zagreb i 1 iz »Zora«, mljekarskog poduzeća — Virovitica) pod stručnim vodstvom potpisanog upoznala je ova mljekarska poduzeća: »Ljubljanske mlekarne« — Ljubljana, Zadružna mlekarina — Škofja Loka, Zadružna mlekarina — Kranj i sabirališta

Cerklje i Šenčur, Zadružna mlekarina — Bled, zadružne sirarne u području Bohinja: planinske na Uskovnici i Ukancu, zatim u mjestima Stara Fužina, Srednja Vas, Češnjica i Bohinjska Bistrica, sabiralište mlijeka Kmetijske zadruge Bovec i njezinu sirarnu na Planini pod Mangrtom, objekte Gospodarske poslovne zveze »Tolmin«: Sirarna Kobarid, Mlekarna »Planika« u Tolminu i Tvornica laktoze u izgradnji — Tolmin, Mlekarna Podnanos, Mlekarna Sežana, Zadružna mlekarina — Vrhnika i Mlekarna Novo Mesto.

Osim gornjih objekata posjećena je i Mlekarska šola u Kranju, naš najstariji centar za izobrazbu mljekarskih kadrova, koji predstavlja sadašnju fazu u razvoju mljekarskog školstva u Sloveniji započetu na mljekarskim tečajevima u Bohinju (god. 1875.), u Zatolminu (god. 1922.) i Vrhnici (god. 1907.), te u